

bamanankan

Kalanje ni sebenni



OCED



Nin ye gafe kura ye min labenna balikukalan baarada fe. A nesinnen be balikukalandenw ma. Gafe in boko folo te nin ye, filanan don. Hadamaden, n'i be haara o haara la, waati do mana na, a kani i k'i jo k'i kofile, k'i ka baara jiidi. Danfaraba te «kalanje ni sebenni» fila ninnu ce. Filanan in ye folo jiidilen de ye.

Nin gafe kura in kono, an be siginidenw o, o ni ny seben u sebencogo kuraw la. U sebencogo kuraw file : o, e ni n. An tun te u seben an ka gafew kono hawo u sebenmansin tun t'an bolo. Sisan, an ye o mansin kuraw soro.

Kalanje ni sebenni be kalandenw dege bamanankan sebenni n'a kalanni na. A be bamanankan siginidenw kalancogo n'u sebencogo puman nefa.

KALAN KECOGO

Ja be lasaga. Kumasen jonjon min be ja lakali, o de sebennen be ja jukoro. O kumasen in kono, dane b'o la, don siginiden kalanta be min kono. O dane be lajigin. O dane in kono, kanne b'o la, siginiden kalanta be min kono. O fana be lajigin. O ko, siginiden kalanta be lajigin.

Don siginiden be kolonso siginiden yelenw na ka kannew bange. U be kalan. Dane ni masalabolo be kalan ka don siginiden donni sabati

kalansen be laban ni siginiden kalannen sebenni ye. Gafe in kono, siginiden kalantaw be sigi noyon ko nin cogo in de la : a, b, i, s, e, n, t, m, o, k, e,
l, o, g, d, r, w, y, f, t, l, n, c, h, p, q, z

O ko, an be dafalen samanew, nunnadafalenw ani
 nunnadafataw fana ye : aa ii, ee, ee, uu oo, oo ;
 an in, en en un on on nk np nc nr nz
 nb ng na

An ye do fo jolitaamasienw fana kan. Gafe be
 laban ni mosalabolow ye, minnu kalanni be kalanje
 sinsin kalandenw bolò.

SIGINIDENW

Bamanankan siginidenw ye 27 ye : a b c d e
 f g h i j k l m n p q r s t u v w x y z

Siginidenw ye suguya fila ye. Suguya folo ye
 siginiden dafalenw ye. Olu ye wolonwula ye : a, e.
 e, i, o, o, u

Suguya filanan ye siginiden dafataw ye. Olu ye
 nagan ye : b c d f g h j k l m n p q r s
 t w y z



a

a

ba be dumuni na

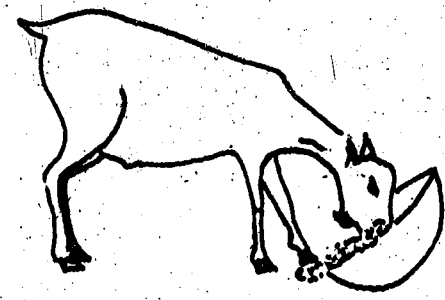
ba
a

a a a a

a a a a

a a a

a a a



b

b

ba be dumuni na

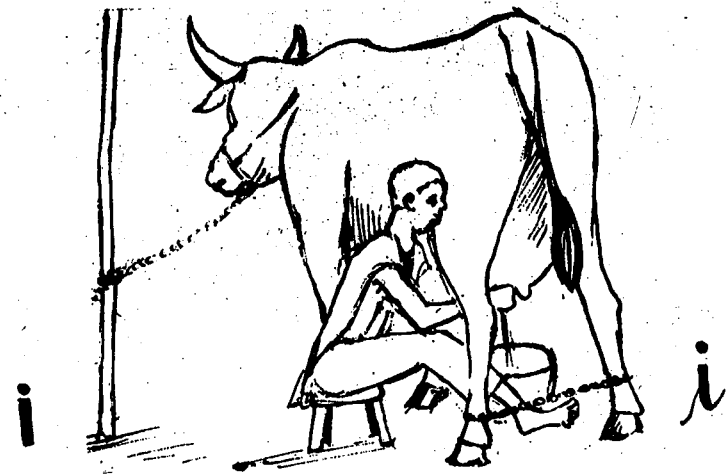
ba
b

b ---- a ---- ba

ba baba

baba baba ba

b b b
ba ba ba



fulake be misi biri la

misi
mi
i

b -- i -- bi

bi iba ba baba

i i i
bi bi bi



sa be bin na

sa

s

s -- a -- sa

s -- i -- si

sa

si

saba

basa

ba

saba

basa

saba

s s s
sa sa sa

e



e

bere be ce kan na

bere

be

e

b -- e -- be

s -- e -- se

se

bese

sebe

sise

e e e

se se se

n



n

den be namasa dun na

namasa

na

n

n ---- a ---- na

n -- i -- ni

n -- e -- ne

na

bana

nana

sini

sanaba

sanaba ba nana bi

n n n

ne ne ne



ε

ε

SENEKELA BE foro KONO

SENEKELA

SE

ε

b -- ε -- BE

s -- ε -- SE

n -- ε -- NE

SENE

NENE

basa

sine

isa BE

na bi

a ni si BE na.

ε

ε

ε

NE

NE

NE



m

m

den BE namasa dun na

namasa

ma

m

m -- a -- ma

m -- i -- mi

m -- e -- me

m -- ε -- ME

masa

mana

bama

sama

nama

nene BE, sama banana a bamama ni namasa nana,

m m m

ME ME ME

u



u

muso be susuli la

muso

mu

u

b -- u -- bu

s -- u -- su

n -- u -- nu

m -- u -- mu

su

bu

numu

sumu

suma

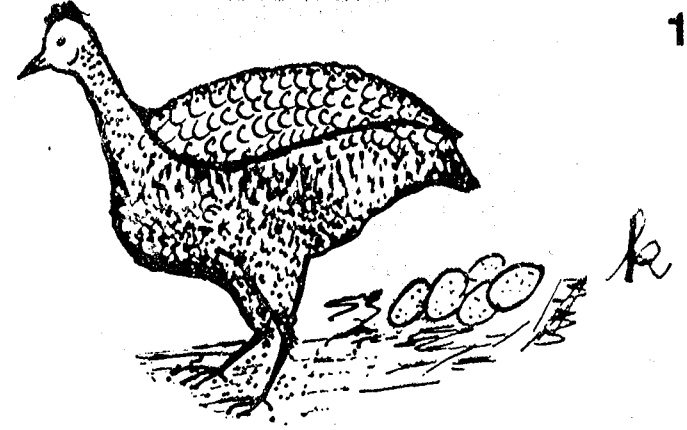
mume

sumana be na sini. a be umu ni a ba sama
namasa ani sebe la.

u u u

mu mu mu

k



kami ye fan da

kami

ka

k

k -- a -- ka

k -- i -- ki

k -- e -- ke

k -- ε -- kε

k -- u -- ku

kini

kaba

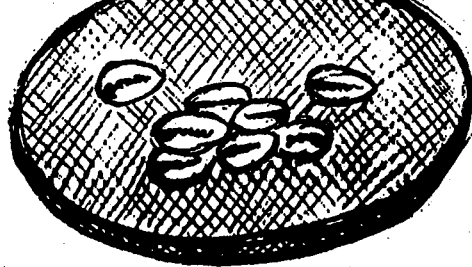
kasa

kasi

kabini isa ni a ka misi nana, a ka misi banana, a ma kisi.

k k k

ku ku ku



o

o

kolonkise be lefe kan

kolon

ko

o

b -- o -- bo

s -- o -- so

n -- o -- no

m -- o -- mo

k -- o -- ko

sa

bobo

muso

kaso

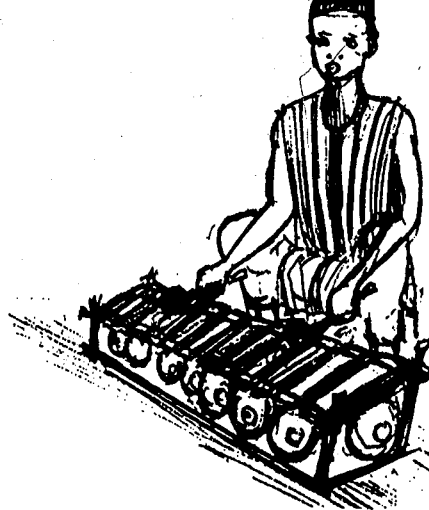
boso

some nana bi, a nana a muso ami sama koso ani

sanu na a | some be koba ke |

o o o

ko ko ko



l

l

ce be bala fo

bala

la

l

l -- a -- la

l -- i -- li

l -- e -- le

l -- e -- le

l -- u -- lu

l -- o -- lo

mali

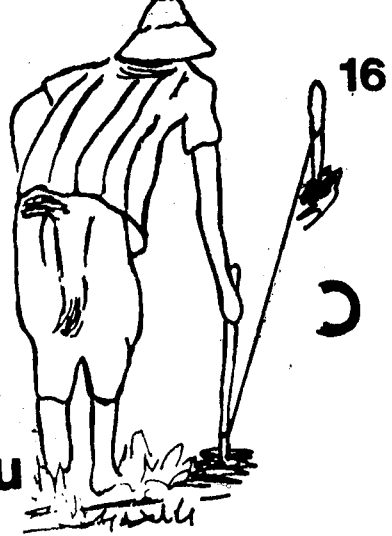
kalaka

alamisa

ninokili

imini ni a muso lala be senu, misi saba
e u bolo. u be sene ke kosebe. u be
alo ni kaba sene. lamini ni lala be sene kanu

l l l
lo lo lo



se neke la be bo ɔ turu

bo ɔ

bo

ɔ

b -- ɔ -- bo

n -- ɔ -- no

k -- ɔ -- ko

l -- ɔ -- lo

s -- ɔ -- so

m -- ɔ -- mo

ko

bo ɔ

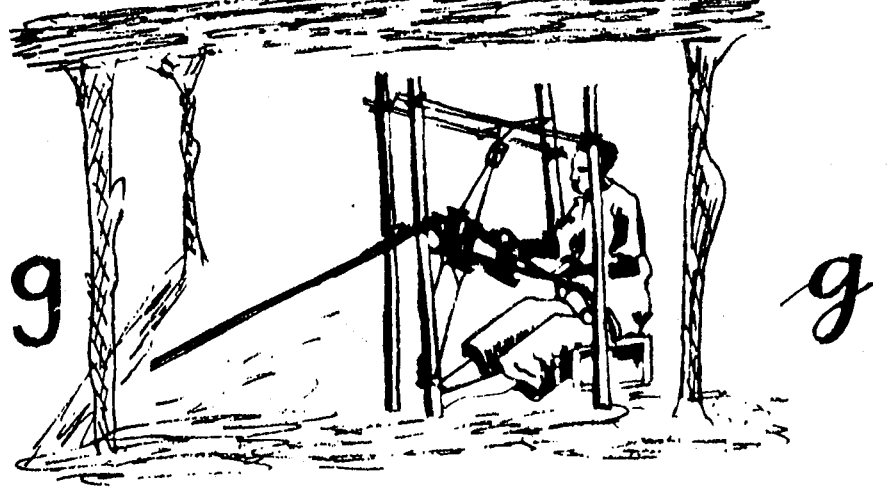
bamak ɔ kɔba

mɔbili

musa nana ka bo seneke la. bo ɔ
 belebebeba be a bolo. a ko a muso nana
 ka bo ɔ bila so kɔno. o ko, nana ni
 musa ka kini nana.

ɔ ɔ ɔ

ko ko ko



gesedala be ga kɔ ɔ

gesedala

ge

g

g -- a -- ga

g -- i -- gi

g -- e -- ge

g -- ɛ -- ge

g -- u -- gu

g -- o -- go

g -- ɔ -- go

gasi

sigi

saga

gese

sugu

sali ka gasisi be bo ɔ, a ka basi n'a ka
 sogo mɔna. bi sali ka gabugu koko be mu.

g

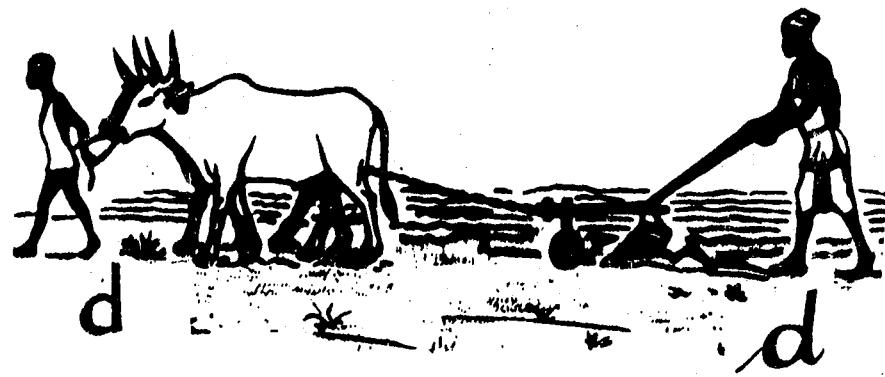
g

g

gɔ

gɔ

gɔ



cikela be baara la ni misidaba ye

misidaba

da

d

d -- a -- da

d -- i -- di

d -- e -- de

d -- ε -- dε

d -- u -- du

d -- o -- do

d -- ɔ -- dɔ

dabakala,

daga,

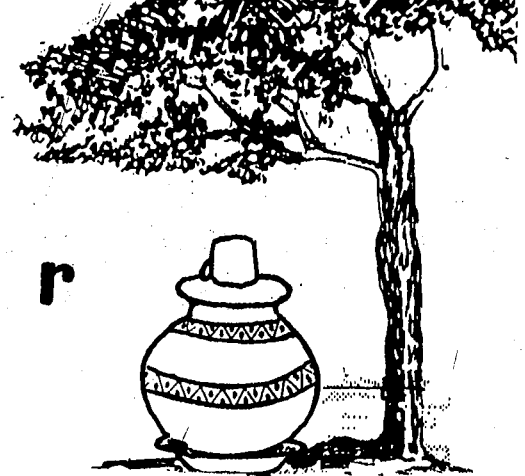
disi,

digi

badalabugu sugu la, i be se ka
bagi di k'a kala. a kalada ka di
kosebe. dusu ka bagi kalala
dalasi bi saba.

d d d

daga disi



daga be jiri korɔ

jiri

ri

r

r -- a -- ra

r -- i -- ri

r -- e -- re

r -- ε -- rε

r -- u -- ru

r -- o -- ro

r -- ɔ -- rɔ

kiribikaraba,

kirike,

daraka

arama

sɔgɔma, daraka sigira, kura bolila
ka arama segere. ako ama: sukaro.
ma bi seri bɔ, arama ko: baba ma
sukaro sɔrɔ bi.

r r r

kirike dara



wulu ni jakuma be n g o n na

wulu

wu

w

w -- a -- wa w -- i -- wi

w -- e -- we w -- e -- we

w -- u -- wu w -- o -- wo

w -- ɔ -- wɔ

wari, wara, woro, wulu, were.

kabini waraba nana wali ka misi mine dugu lamini na, ne be n ka sarimisi bila madi ka were la. ni sarimisi ma mara walasa k'a kisi masiba ma, senekela be nimisa.

W W W

wari wara



cikela be ka bin yuguyugu

yuguyugu

yu

y

y -- a -- ya

y -- i -- yi

y -- e -- ye

y -- e -- ye

y -- u -- yu

y -- o -- yo

y -- ɔ -- yɔ

yaya kayi sariya yosoro yere

samiya mana se yaya ka dukene be n g o kosebe. soso be soro sow koro. sumaya be m g o w mine. sur, sumaya ye yaya mine. a ba k'a ma : yaya, niwakinikise be sumaya keneya. sosow de be sumaya bila m g o la. n'i ka dukene saniyara, i be kisi sosow ma. niwakinikise ye yaya ka bana keneya. ni sumaya ma keneya. a be se ka m g o lasigi so koro.

y y y

yaya yere



fali fila be dumuni na

fali

fa

f

f--a--fa

f--i--fi

f--e--fe

f--ε--fε

f--u--fu

f--o--fo

f--ɔ--fɔ

foli,

folokofalaka,

fileli,

fila

Fuseni ka foro be famori fa ka foro kerefe.
fali fila b'a bolo. samiya fe, a be malo ni
fini sene. faliw b'a ka misidiba sama.
fonene mana se, a b'a ka nako fana sene.
a be wari soro a ka nako la. fuseni ye
senekelaba ye.

f f f

fali fila



tabadaga be ce da
tabadaga

ta

t

t--a--ta

t--i--ti

t--e--te

t--ε--tε

t--u--tu

t--o--to

t--ɔ--tɔ

wotoro,

moti,

tumutu,

tamati

tumani ka dugu tɔgɔ sokura, senekebuguba
don. toro belebeleba b'a terike madi bolo.
tilema o tilema, madi be nɔgɔ k'a ka foro
la. ni nɔgɔ kera mɔgɔ ka foro la a tuma na,
sene be diya i bolo. sene ka di tumani n'a
terike ye. u be taga foro la sɔgɔma o
sɔgɔma. u be to foro la fo fitiri.

t

t

t

moti

tamati



j

j

jεge be jɔ kɔnɔ

jεge

je

j

j-- a-- ja

j-- i-- ji

j-- e-- je

j-- ε-- jε

j-- u-- ju

j-- o-- jo

j-- ɔ -- jɔ

jaba,

je

juma

jeli,

jele

nene tuma, jεge be sɔɔ kosebe ji la. sɔmɔnɔw be dɔbali tige jɔkurako la. o tuma, u ka sɔɔ be yiriwa bari, kabini jaba kera, ji te na ba kɔnɔ, jεge te sɔɔ i ko fɔɔ. sɔmɔnɔw kɔnɔnafilila. u ko geleya kera kojugu, jεgemine nafa dɔgɔyara. u balo te sɔɔ, war sɔɔda were de bena laje sa.

j j j
jɔ juma



n

n

sɔnɔ wolola

sɔnɔ

n

n

n-- a-- na

n-- i-- ni

n-- e-- ne

n-- ε-- nε

n-- u-- nu

n-- o-- no

n-- ɔ -- nɔ

nugu,

nine

nɛnɔje

noma

jurusarabaliya be bi ne, a be sini tine. n'i ma juru sara, n'i be to ka walinafolo ke k'i mago ne, mago te da i la sine were. o la, geleya mana s'i ma, ni demebaga ma sɔɔ i la, i be d'a la o tuma ko jigi. Ka ni ni fa ye.

n n n
nugu nɛnɔje



C

c

CE be danni na

CE

C

c -- a -- ca

c -- i -- ci

c -- e -- ce

c -- ε -- cε

c -- u -- cu

c -- o -- co

c -- ɔ -- cɔ

ce,

cebɔ,

cike,

cejugu

cejugu ni ceba tagara kodiwari, k'olu be taga wari nini. u ye mobili ta, f'u sera u seyɔɔ la. mobili y'i jɔ. ceba y'a ka masiriw ta cadawu, bawo ceya wagati sera. cejugu fana y'a ka masiriw ta cawu, ko cebɔ sera. u ye waga bɔ, k'a ci ke kosebe kodiwari forobatigi dɔ ye, a ma u sara. cejugu ni ceba ka cesiri m'unafa a kera u bolo nimisa ye.

C C C

CE CIKE



h

h

kalan be mɔɔ sɔn hakili la

hakili

ha

h

h -- a -- ha

h -- i -- hi

h -- e -- he

h -- ε -- he

h -- u -- hu

h -- o -- ho

h -- ɔ -- hɔ

huseni

hiji,

saheli,

hakili

silamew be taa hiji. dɔw be hami taali la. taali hukumu kɔɔ, walasa u ka taa ka na here la, u be saraka bɔ, u be desebagatɔw lahine, k'u haju nenabɔ u yere halala la. o ye faabaga dɔw hujunu ye.

h h h

hiji

hakili



p

p

muso be kɔɔri parata

parata
pa
p

p--a--pa p--i--pi

p--e--pe p--ɛ--pe

p--u--pu p--o--po

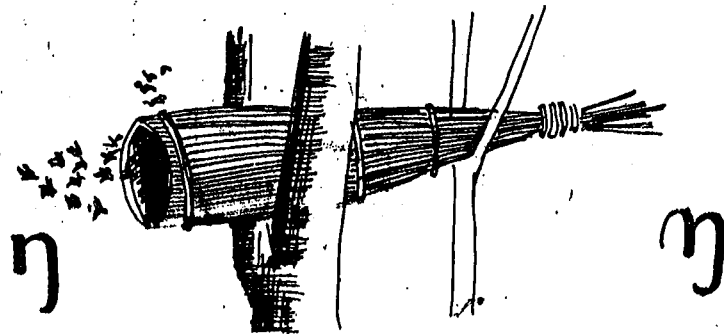
p--ɔ--pɔ

pari, pipawo, pɔsɔni pikini

asa ka pariko ye patisakana ye. tile o file
a be keme sara. ni dugu jera, a be taga n'a ka
jege ye sugu la. n'a bɔra sugu la, a be taga
pariba ka so ka wari sara. pariko be niini ka
fa bila asa la. a y'a ke piriaramɔɔ ye.

p p p

pari pɔsɔni



ɲ

ɲ

ɲunu be jiri la

ɲunu

ɲu

ɲ

ɲ -- a -- ɲa ɲ -- i -- ɲi
ɲ -- e -- ɲe ɲ -- e -- ɲe
ɲ -- u -- ɲu ɲ -- o -- ɲo

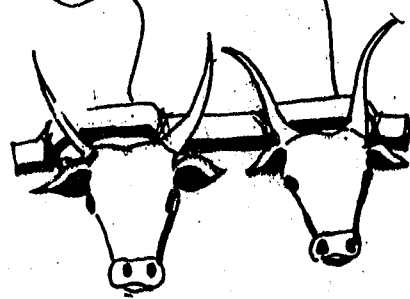
ɲ -- ɔ -- ɲɔ

ɲana ɲamaki ɲanabugu ɲame ɲani

ɲanamunamu te wale sebe ye. n'i kera
ɲanamunamumɔɔ ye, i ka ko damine be se
ka barika sɔɔ. ni mɔɔw bɔra i kalama, u be
tige i la, ite k'u bolo mɔɔɔ sebe ye. o de la
sa, n'i b'a fe i ni mɔɔw ka ɲe, i be
ɲanamunamu dabila.

ɲ ɲ ɲ

ɲana ɲamaki



Z

z

zu be misi kan na

zu

z

z-- a-- za

z-- i-- zi

z-- e-- ze

z-- ε-- zε

z-- u-- zu

z-- o-- zo

zu

zenerali

zuluyekalo

zawiya

Zumana ye senekelaba ye. a be zerekoro. misi fila ni saridaba kura do b'a bolo. a n'a dogoke zana b'a ka foro sene. a terike zaga ye zu belebele d'a ma. samiye nena u ka dugu la. ji cayara kosebe zuluyekalo la. zumana ni zana ye samiye ke sene la. u ka no tigeria nowanburukalo la. zumana n'a dogoke ye dugumogw wele notige la. o ye dugu ko koro do ye. u ye no soro fo dugu senekela tow nebora u fe. u fana ya naniya ka daba bila ka sene ke ni saridaba ye. saridaba ka ni senekela bolo.

Z Z Z

zuluyekalo

DAFALEN SAMANENW

Siginiden dafalen wolonwula kelen kelen bee be se ka sama. O tuma, o siginiden be seben sine fila, k'u tugu nogan na : aa, ee . ee. ll, oo, oo, uu.

A be fo siginiden ninnu na dafalen samanew.

Misali : boara, feere, fene, miiri, koro, toro, duuru.



muso ye segi naani san

naani

naa

aa

b -- aa -- baa

l -- aa -- laa

baara

laada

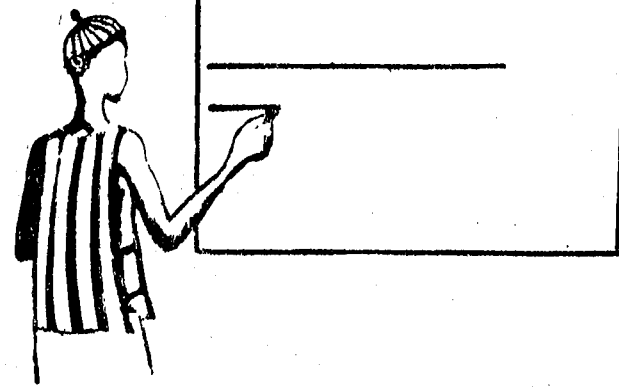
naani

taa

jamana o jamana, n'a be sigi, a be sigi ni laada ye. o tuma, jamanakomogaw ka laadiriya de be ke sababu ye ni jamana be sabati. o hukumu kon, mogkorobaw jayaw ye laadili ye walasa dugu-mogaw kana laadaw lagosi. ni laadilibagaw te jamana kon, jamana te ladamu.

aa aa aa

baara taa



ii

ii

karamogaw ye tiiri ci walanba kan
tiiri

tii

ii

m -- ii -- mii

k -- ii -- kii

miiri

dine

kiime

niiri

jegeminena baara ba la jegemine na. a ma fosi soro ni miiri te. a nats, a femena a ferike gesedala ka so. a y'a soro o be ka niiri ye lema-yelema. jegeminena nats be k'a sillisaala. gesedala y'a ka cogoyaw ye, a y'a fo a ma: jegeminena, i ka kow be di? jegeminena ko: geleya be koyi!. ne ma foyi soro bi ni niiri te. n'i ye ne ka soro kiime bi, a te caya ni keme ye. gesedala ko: e! jegeminena, i te miiri, keme soro tile o file, o ye belebele ye de. jegeminena ko: dine na, mogaw koni ba pini de i ka soro ka jidi waati o waati.

ii ii ii

dine kiime



ee

ee

ᵐᵒ feerela bε ᵐᵒ feere

feere
fee
ee

s -- ee -- see
f -- ee -- fee

seere feere feereda yeele

umu ye feerelikela ye. sibiri, a solila poyi ka taga sugu la. a sera k'a soro tile ma wuli. a ye situlu, malo ani tamati sarada. umu ka jago kecogo diyara magow ye kosebe. u kabara a ka malo feereda la. umu ninena ka situlu bila ga kor. tile wulila, situlu yeelela. o kera umu bolo tineniba ye.

ee ee ee
seere feere



εε

εε

Wusulanbeεεε be muso bolo
Wusulanbeεεε

bεε
εε

c -- εε -- cεε
t -- εε -- tεε

b -- εε -- bεε
f -- εε -- fεε

sogoma o sogoma, hamadi b'a ka misimusu bee biri, k'u nɔnɔ d'a muso ma. a muso b'a tila saba ye; do be ke du daraka ye, a b'o seene. a be do kene feere, k'a to ke feene ye, o fana be feere. muso ko hamadi ma a k'a to kalo nataw kɔnɔ a ka feene wari mara walasa a na se ka feerebo soro u bee ye. hamadi k'o te baasi ye, ko n'a be se ka feere tige ka geleya bo du kɔnɔ, a k'o ke. kalo damado o ko, muso ye fini tige du bee ye. kadi y'a pari a ta la, ka boli ka taa a jira a fa la.

ε ε ε
neema feere

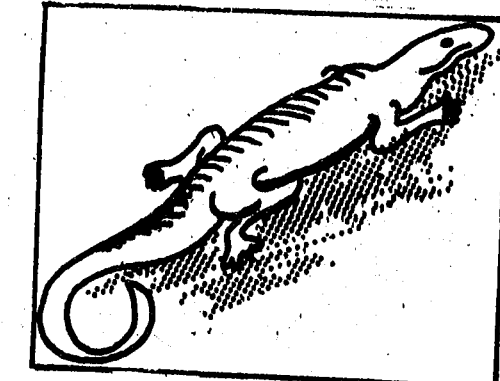


uu misi jugu ye ce tuu
tuu
uu

s__ __ uu__ __ __ suu
l__ __ uu__ __ __ luu
duuru luulu, suuru, juuru,

basidi ye cikela ce duuru ta, k'u bila a ka foro la. terima fila b'u ce la, n'olu tayo ko cesori ani piye. u ye tile kuuru ke baara la, fo fitiri. u taato so, u k'u be taa u ko fo ko la. u taara, u ya soro k'o ji duurula kosebe mago werew fe. o tuma, cesori ni piye k'olu be taa u ko so. k'u to sira kan, cesori ko piye ma, k'ale be taga a ko piye ka so, barisa a muso suutera. piye k'a ma: e! cesori i ni nele be kele la doloko de la wa? i te tuubi sa! ne jena i muso ye luulu de ye de! cesori ko: a, ce tije b'i fe, ne bena a ko laje.

uu uu uu
duuru suuru



oo oo oo

Kooro be balo fenfenamaw la

kooro

koo

oo

f -- oo -- foo

j -- oo -- joo

joona koori kooro koorokaara

yamusa taato wula koro, aba k'a ma: koro, i ka ne sama koorokaara la. yamusa ko: o be geleya de! yamusa taara wula koro, a kera i n'a fo ala ka ko, a ye koorokaara ye. o yoro bee la, a ye bore ke k'a koori walasa a kana boli. a tilala k'a da siri ni jurukise ye, k'a kooro a nefe fo so. a ko aba ma: i ka koorokaara file. aba yelela. a ko: koro i ni ce. yusu fana ko: koro, o tuma siri, i ka ne fana sama kooro belebeleba la. yamusa k'o te baasi ye.

oo oo oo
joona kooro



ככ

ככ

muso be ככרי parata

ככרי

ככ

ככ

k -- ככ -- ככ

f -- ככ -- ככ

f -- ככ -- ככ

m -- ככ -- ככ

כככ

כככ

כככ

כככ

כככמא o כככמא, כככ muso be wuli joona ka כככ
 ka koliji ככ barama כככ, k'a ke faga כככ. tuma
 כככ la, a be faga fa fo ji be כככ duguma. ni
 כככ ke filala kolila, u b'u daraka ka כככ rifo sira
 mine. u be baara ke. u tora o cogo la, fo wula כככ fe,
 u nana a soro bakari banana, f'a be כככ.
 כככ muso ko: e, subahanalahi, kori כככ ke? כככ ke
 ko: zumana be se k'a furake. u taara zumana ka so.
 o ye bana furake file fila כככ.

ככ ככ ככ

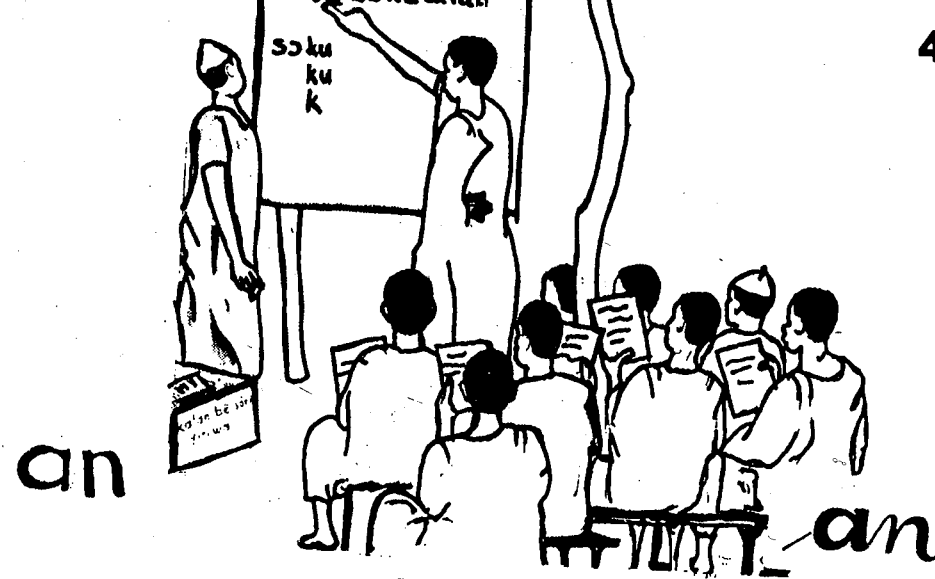
כככ כככ כככ

NUNNADAFALNW

Siginiden dafalenw be se ka fo nun na. O tuma,
 «n» be bila u kofe. A be f'u ma nunnadafalenw :

en en en in on on un

Misali : bamanankan, den, cencen, finfin, kolon
 kolonda, dunun.



an

an

m ɔ ɔ w bɛ kalan na

kalan

lan

an

s -- an -- san

l -- an -- lan

f -- an -- fan

t -- an -- tan

san,

kalan

saran

bamanankan

ne bɛ siran dibi nɛ, kalanbaliya dibi, bawo n'i ma kalan, i ka ko bɛ ke tɔkaje ye. o kanma, balikukalan sigira walasa an ka kalan an ka kanw na. an ka da a la fana, ko nɔsene, tigasene, malosene, baganmara, olu si tɛ se ka sabati an bolo, n'an ma kalan.

an an an

bamanankan san

in



in

muso ye nintin san sugu la
nintin

nin

in

s -- in -- sin

k -- in -- kin

f -- in -- fin

t -- in -- tin

finfin

sinji

tinfin

segin

gingin

wuladanin fɛ, n taara kabaforo la. n ye kanɔnin caman ye : solow, tubanninw, cɔɔɔninw. u bɛ taakasegin na forow kanɔ. u bɛ kaba fusuku. n ye mankan caman ke walasa kanɔninw ka taa. n'u y'u pan, u bɛ taa u sigi yɔɔɔ were la. kabaforo in cogoya ka ni. finfingaale caman b'a kanɔ. n'an sera ka kanɔninw keke ninan, samiye bɛ diya. an bɛ kaba caman sɔɔɔ, geleya na tɛme an kan.

in in in

finfin sinji



denmisenw be barita la

denmisenw

den

en

s -- en -- sen

n -- en -- nen

d -- en -- den

t -- en -- ten

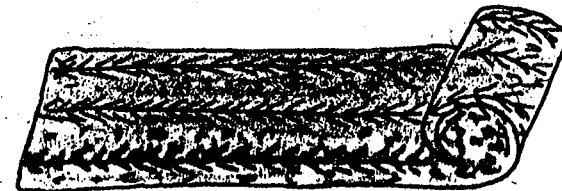
denmuso, dubalen, temenen, tulogeren

daga waati, magaw be bo fan bee fe ka na sanni ke sugu la. u be na kelen-kelen ka bo dafeduguw la. daw be na u sen na, daw be na so walima fali kan. bagan daw te sira tilennen mine n'u tigiw ye. denba daw b'u denw to so walasa u senna ka teliya. n'i sera sugu la, i b'a sora fan bee ye mankan ye. i be hadamaden suguya bee ye. daw be sigilen, daw be yaala-yaala. dagaw, lanpanw ani filen caman be sugu la. ni tile sumayara, magaw be segin kelen-kelen ka taga so.

en en en

denmuso tulogeren

en



en

deben fensennen be duguma

deben

ben

en

b -- en -- ben

n -- en -- nen

k -- en -- ken

t -- en -- ten

deben nen tulomagelen minen benbenben

seli kanma, amadu solila ka denmisenw bee lawuli. a k'u ka yorow laben kerenkerennnya la, sanni jama ka na. denmisenw y'u ka debenw kuru, ka gabakuru ani cencen caman ce, k'u ke dukene ma. dinge do tun be denen koru, u y'o geren. u ye nege fana ko k'a je kosebe. denmisenw segenna baara fe. u tilalen, u y'u laben. musomaninw y'u ka lenpenw siri, cemaninw y'u ka kokolow siri. u taara selimafo la.

en en en

deben nen



un un
 CE BE dununfo la
 dununfo
 nun
 un

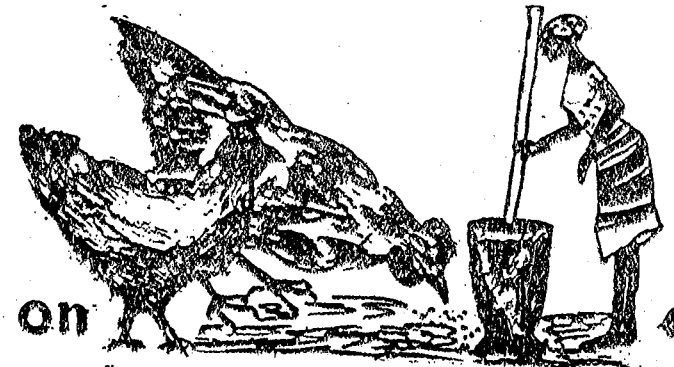
m -- un -- mun k -- un -- kun
 d -- un -- dun f -- un -- fun

sungurun kumbere funteni kunnafoni mun.

kunasini, n taara sunsun jini kungo koro. n taatuma tile tun korotara, n kunnadiyara kosebe. bunbunsun do tun be nako kerefe. o kafe, yoro bee tun ye sunsun ye. n ma here sunsun soro. n nako so, fununfununba do wulila, fo ka so tunun n na. gungurun do ye n kumberekurun tige ka n to boli la, n taara dogtorso la. dogtorso ko n ma: n'i tun ma nabi, joli fun be juguya, sufe dunun fira dugu koro. n ye n ta ke fileli ye.

un un un

sungurun kunnafoni



on on
 sisew be sosogin na kolon koro
 kolon

b -- on -- bon
 g -- on -- gon

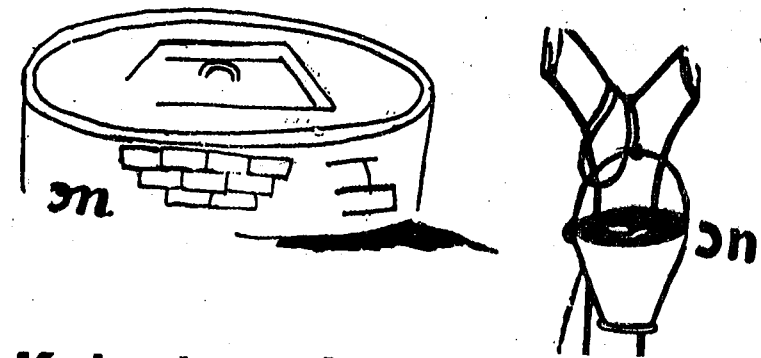
lon
 on
 s -- on -- son
 p -- on -- pon

bulon, tontoli, wolowula, dandoff

zankolon ye minnikelaba ye. su kuuru, tile kuuru, a be min. minni ye magoba sa a ye. dannisanji binna don min na, a y'i min k'i fa, fo ka fili a yere ma. do do de y'a to ni dannikewaati temena k'a soro danni ma ke zankolon ka foro koro. ama jo ni kaba si soro, fa denw ye san kelen mume ke kongro la. o si ma zankolon ba. selidon, o donba, a y'i min k'i fa dewu, ka na keneba kan. yen tun falen be magow la, foli suguya bee do tun be yen: donsofali, jelifali, numufali. zankolon falen nana kene kan k'i don fo k'a ka kulusi cun musokulu ce la. o kelen a maloyara kojugu. a

bolila biribiri, k'a be don a ka so kɔnɔ. a dontɔ, kon
derela a bolo kan k'o mugu. a muso sogolon k'a ma
k'a y'ale na denw malo fadenw ce la, o digira
zankolon na kojugu; a y'a kali, k'ale t'ena dɔɔ
min tungun.

on on on
tontoli wolonwula



Kolonjuru lasagonnen be ka je kolonjuru

lon
ɔn
b -- ɔn -- b ɔn s -- ɔn -- s ɔn
m -- ɔn -- m ɔn k -- ɔn -- k ɔn
ɔn miliyon korɔn sangɔ gangɔ

baara caman be ke manzon ka dugu la. samiye tuma
magaw be tilen forow la ka keninge, kaba, t'iga ani
korɔ sene. denmisenw be bila tɔnw ni kɔnw genni
na. fobɔnda mana se, bee b'i miiri sannifeere la, ka
senefenw pese, k'u feere. wari mana sɔrɔ, nisangoko
be jenabo. bee hakili be sigi. son do kera, dugu in ye
miliyon sɔrɔ a ka sannifeere la.
filema fe, magɔ dow be julaya ke, dow be manni
ke, dow be debenw dilan, dow be gese da, dow be
donsoya ke. musow fana sigilen t'ɔ. u caman be
karoti, jaba, tamati ani fen werew sene nakow kɔnɔ.
o senefenw durni ka ni denmisenw ma, wari fana be
sɔrɔ u la.

ɔn ɔn ɔn
miliyon sɔrɔ



sagaw be were kono

misi --- w --- misiw
 mɔgɔ -- w --- mɔgɔw
 den --- w --- denw

minɛnw denmisenw numanw negesotigiw

bamanankan na, n'i be fen kelentɔgɔ fɔ, i be se k'a tɔgɔ
 fɔ ten, k'a sɔɔ foyi ma fara a kan, i n'a fɔ saga, misi.
 nka ni fen temena kelen kan, k'a ke fila, walima
 saba, walima keme ye, a tɔgɔ fɔtɔ be laban ni u ye.
 o de be seben ko **W**, i n'a fɔ sagaw, misiw. n'i ne
 be **W** la tɔgɔ laban na, i b'a don ko fen kelen ma kofɔ,
 nka a caman de kofɔra.

W W W

sagaw misiw

NUNNADAFATAW

Siginiden dafataw be se ka fɔ nun na. O tuma,
 be bila u nefe.

A be f'u ma nunnadafataw : nk np nc nt nz
 nb ng ns

Misali: nkelenin , npogotigi, ntori, nsira,
 ne-inin,
 nzani, nbuaru, ngono.



nk

nk

jeli babq be nkɔnifɔ la

nkɔnifɔ

nkɔ

nk

nk -- a -- nka

nk -- ε -- nkε

nk -- u -- nku

nk -- o -- nko

musa: e be nkɔson sidon wa?
 isa : o te fɔ bɔ; ne b'a don i n'a fɔ don ni tegere.
 musa: a be cogo di?
 isa : bunteni don, a ka fin, a ka bon. a kinnida ye masiba ye. a magɔfaga ka teli.
 musa : mun be magɔ kisi a tɔɔɔ ma?
 isa : cekɔɔbaw b'a furake, nka a puman ye min ye, i k'i janto i yere la, bawo bamananw ko:
 jantonyekela kɔɔko ka ni.

nk nk nk

nkalan nkεεren



np

np

npogotigiw be tulongε la

npogotigiw

npo

np

np -- a -- npa

np -- e -- npe

np -- o -- npo

np -- ɔ -- npɔ

npalan

npayi

nperi

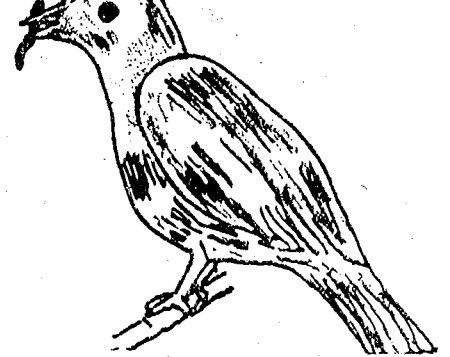
npogotiginin

npelu

ala bɔɔ mɔnni na, a y'a maminenpogotigi ye. a ko: e, e diyanyemɔɔ natɔ file nin ye, ne dun ma fen were ɔɔ nparawa ko! a kera malo ye koyi!
 pogotiginin selen ama, a ko: i ni ce n kɔɔ! n nana i unben, i kunnadoni bila n ka npalan kɔɔ. bala 'a ma: ee nin diyara n ye; nka, ko ma diya bi. a aminenpogotigi k'o te baasi ye, ko don bee t e iya magɔ la.

np np np

npalan nperi



nc

nt

ncɔɔ be ntumu dun

ncɔɔ

ntumu

ncɔ

ntu

nc

nt

nt -- a -- nta

nt -- o -- nto

nc -- i -- nci

nc -- ɔ -- ncɔ

ntomi

nten

nci

ncɔɔki

ncinin

nci taara ntomifura bo. a denw la ncininin ka bana fura ye ntomi de ye. madu k'ama, k'a ka ntomifura balabala kojuman, k'a ke ka denko. n'o kera, den ka bana be keneya ntentulu fana kofora a ye den in ka banako la. nci cesirilen don su ani tile, wolasa a den ncininin ka bana ka keneya.

nc

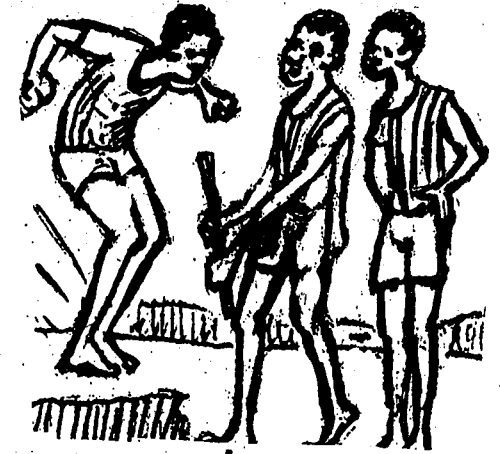
nc

nt

nt

ntomi

ncɔɔki



nz

nb

nzani na tɔɔɔɔw be tulon na nbeda la

nzani

nbeda

nza

nbe

nz

nb

nz -- a -- nza

nb -- i -- nbi

nb -- e -- nbe

nb -- u -- nbu

nzani

nbili

nbeda

nburen

nbuuru

nzani be ka ke kamalenkɔɔ ye. bere t'a si je san wɔɔɔ la. kabini dugu mana je, darakaw mana dun, a n'a tɔɔɔɔw be nbedaw mine. u be tilen basafaga ni kɔɔɔgen na. n'u ye min sɔɔɔ, u b'o jeni k'o nimi. tuma dɔw la, ni dɔɔɔɔ fila wali duuru b'u kun, u b'o don nbuuru la, k'o tila u ni ɔɔɔ ce. n'o kera don min, u te ye so kɔɔ ni tilelafanaduntuma te.

don dɔ, a ba k'ama : ee, nzani, i te dɔ bo yaala la sa, i k'i ni ta dɔɔni! a yere bantɔ don bari i tɔɔɔ sebenna ninan lakoli la. lakolita dun man jan.

nz

nz

nb

nb

nzani

nbuuru

ng ns



ngolo dalen be nsirasun koru
ngolo nsirasun

ngo nsi
ng ns

ng -- a -- nga ng -- e -- nge
ns -- a -- nsa ns -- i -- nsi
ngeren ngon ngon nsona nsira nsiiri

tumani ye cikelaba ye. ninan, a ka foro binner kera taari fila ye. a ye taari kelen ni tila ke no ni kaba ye, ka tilance do ke tiga ye. tiga in nena kosebe, nka; ngonw tun be nini ka tineni don a kun. don o don, u tun be na tigajuw bo. walasa ka fu siri a dan na, tumani n'a dokoke ngolo ye magladegew dilan k'olu jo foro kun n'a kun na. kabini o kera caman bara ngonw na. fen damadow be tumani ka foro la, a b'olu lakana kosebe: nsirajuba, ngolobejuw ani ngalama. n'a be bo kungo kana, a b'a kunfa nin fen ninnu na, ka taa u sama a muso ma.

ng ng ns ns

ngonw nsiiri

Bamanankan siginindenw kalannen ko, a ka kan taamasiyen minnu be se ka soro masalabolo kono. i k'olu fana don. U be sebenni jeya ka kalanje nogoya.

• Nin taamasiyen ye tomi ye. A be kum sen labon.
Misali : Ce be taa so.

; Nin taamasiyen ye nkori ye. A be ye kumasen kono, n'i sera a ma, i b'i lafine doni, kan te jigin.
Misali mogo be baro do la, penafin b'i la.

! Nin taamasiyen ye tomi ni nkori ye. A be ye kumasen kono, a b'a jira ko kumasen ma ban, ko hakilinata to be ko kumasen kelen in kono.
Misali U be tile bee ke basafaga ni konofaga la ; u b'u sogow dun.

o Nin taamasiyen ye tomi fila ye. A be soro kalanje la, a be soro jate fana la, nka u korow te kelen ye. Jatekalan gafe kono, tomi fila ye tilali taamasiyen do ye. Kalanje la, a be ye kumasen kono, ni kuma be fo ka kunnafoni di walima ka kumakan do lase.
Misali : Bamanaw ko :
jantonyerela koroko ka ni.

— Nin taamasiyen ye tiiri dalen ye. A be soro kalanje la, a be soro jate fana la, nka u korow te kelen ye. Jatekalan gafe kono, tiiri dalen ye do boli taamasiyen ye. Kalanje la, a be ke ka kumakanw danfara.
Misali : Fanta ni Medu benna
sugulataasira la :
- Fanta, e be taa mun san ?
- N' be taa sogo ni tulu san.

☞ Nin taamasiyen ye dennan ye. Ni dape-fila be nagon nefe kumasen kono, ni folo be laban ni dafalen ye, ni filanan be damine ni dafalen ye, dape folo dafalen be i den, dennan be sigi a no na.

Misali : Ce ye a fili
Ce v' a fili

☝ Nin taamasiyen ye pininkali ye. A be bila kumasen laban na, pininkali hakilinata be min kono

Misali: I be taq so wa ?

! Nin taamasiyen ye kabalitomi ye. A be bila kumasen laban na, kabali walima diyagoyali hakilinata be min kono

Misali: Nin ka ni koyi !
Bo !

() Nin taamasiyen ye kalaninw ye. A be ye kumasen kono. A be kuma sebennen kunnafoni pereperelatige kalanbaga ye, k'a koro jeya. Kalanin folo be ke kunnafoni damine na, filanan be k'a laban na.

Misali: Ce ye sogo (dajew, minanw, waraw) caman faga.

“ ” Nin taamasiyen ye konkoliw ye. A be ye kum sen kono. A be bila kumasen damineyoro n'a labanyoro la, k'a jira ko mago do de ka kumakan don.

Misali: Ce y'i kanto a den ma :

«Do be du don, o te dudadu don».

signiden kelen kelen miarta kalanna gafe in na, o bee seben
-cogo be se ka yelama, n'a sebenna masin na, walima n'a sebenna bolo la, walima n'a sebenna ka misenya walima ka kunbaya, olu. yelamacogo file nin ye.

Signi- denw.	U sebencogo masin na		U sebencogo bolo la	
	misinman	kunbaba	misinman	kunbaba
a	a	A	a	ᵃ
b	b	B	b	ᵇ
c	c	C	c	ᶜ
d	d	D	d	ᵈ
e	e	E	e	ᵉ
f	f	F	f	ᶠ
g	g	G	g	ᵍ
h	h	H	h	ᵇ
i	i	I	i	ᶦ
k	k	K	k	ᵏ
l	l	L	l	ᶫ
m	m	M	m	ᵐ
n	n	N	n	ᶑ
o	o	O	o	ᵒ
p	p	P	p	ᵖ
r	r	R	r	ᵣ
s	s	S	s	ᵗ
t	t	T	t	ᵗ
u	u	U	u	ᵘ
w	w	W	w	ᵛ
y	y	Y	y	ʸ
z	z	Z	z	ᶻ

Misali: kalan be mago son hakili la, kalan be mago son hakili la

KALAN BE MAGO SON HAKILI LA
ni kumasen be seben, walima mago togo, walima dugu ni jamana togo, a ka a'a la, a sebanden folo be seben ka kunbaya, i n'a fs
An kra ke Dawuda Ture kera Janbugu dugutigi ye.

Farajew ko : ni mogo min ka kumakan te se ka seben, ko o ye kuma salen ye. Wa, anw ko kumakanw, u balora sisan, i komi kan tow sebennen don cogo min.

An y'a don fana, lasigiden o lasigiden, n'a b'a ka seben di peresidan ma, ni a te tubabukan men, a b'a damine ni a yere ka faso kan ye, k'a soro, k'a tow fo walikan na. O b'a jira ko a fana ka kan balolen don.

Kuma do ko : mogo te i ka senekedaba koro filli, k'a soro, numuke ma tila kura la. Ni kalan taara nefe, a si na don.

Bubakari Si
Ka bo Sebekoro

FASOKAN

A barika !
Don te wele don no,
Ko tumasebali te karaba,
Ko bee n'a tuma.
N kera n yere ye.
Joni tun b'a don ko ne be sebenni ke n faso kan na ?
A ! Nin ye here ye,
Nin ye daamu ye.
Ne farafin ! ne monimoni,
Ne finfinkuru,
Ne sununkunba,
Ne jonkenin,
Ne kongotonin,
Ne fana ni sebenni,
N yere kan na.
Ayi sa !
E kayira !
Ne fasokan,
Ne ka horonya saba tilan,
N ka horonya tiimelan,
N ka horonya noorolan,
N ka horonya darajalan,
A barika !
Nka nin t'a bo
Donni ma da si kelen kama
An kan jija k'a nini, k'a nini

Yoro Jakite

Hakili ni dusu mana kele, o te ke numan ye mogo ma. Hakili mana se dusu la, i be ke fugari ye, i te dusu, i te dimi, i be ke fadensago ye.

Dusu fana mana se hakili la, i be ke fato ye, komi hakili te mogo minw fe, olu be ke cogo min na.

O tuma na, hakili ni dusu, o fen fila de ye mogo ka ko bee ye. Nin kelen o kelen mana mogo dese, i ka mogoya kera tokaje ye. Walasa i ka mogoya ka se ka dafa, fo nin fila bee de ka soro i la.

O tuma na, hakili ni dusu kelesla, u si ma se si la.

Solomani Kulubali
ka bo Segu

Jakuma fila ani warabilen

Jakuma fila jera ka nare belebele do sonya. U ma ben a tilali la. U sera warabilen ma, k'o k'a tila u ce. Warabilen y'a ka balansi ta, ka nare tila fila ye. A ye kun kelen da balansi fan kelen kan, ka do in da balansi fan do in kan. Kelen girinyara, a y'o ta ka do dun o la. A y'o bila, to kelen in fana girinyara. A y'o fana ta ka do dun o la. Jakuma y'a ye, u ka nare be nyini ka ban. U ye nogon laje, u ko warabilen ka nare to di ten, hali ni do ta cayara ni do ta ye. Warabilen y'u jaabi ko nare to be ke eka ka peseli sara ye. Jakumaw nimisalen taara.

Modibo Jara
Ka bo kolokani serekili la

Ni n ki ni-ce, a lamine.
 I ni ce te fo bee ma.
 Ne k'i ni ce, n teri.
 Jamana samsjiri,
 Soro sinsibaa,
 Mogow jigi,
 Baganw ladonbaa
 Konow jatigi.

I ni ce, i ni baara.
 I ni daba, i ni jele.
 I ni waabo, i ni danni,
 I ni korosiyenni, i ni tigeli.
 I ni ce,
 Donon folo lamnbaa,
 Fajiri taamba,
 Sira datigebaa,
 Ngomi yuguyugubaa,
 Tile barobaa
 Su taamanogon.

A sama, n teri.
 Daba sama.
 Sagen, wosi,
 I ka n son no, ka n son molo,
 Ka n son fini, ka n son kaba.
 Daba sama, n teri
 I ka n son tiga, ka n son koori.

Sada Sisoko

Bamako

Bamananke do kera, ani fulake do U ce fila
 binna masake do muso kan.

Masake y'a don min ke, masake ye dugu mogow bee
 laje, k'a fo ko bamananke ni fulake binna a muso
 kan. Masake ko ko kelen be kobo. Ni dugu jera, to
 kelen be faga. Fulaw te ban u ka fereew la.

Fulake y'i kanto masake ma : masake, ne kokili
 be n nepe. U ye fulake kobo.

Sanni dugu ka je, delililaw sera masake la.
 Fulake ko : i k'a don bamananfanga te tilen kan
 kelen kan, ka si kan kelen kan. U ko dugu mana je,
 do be kobo, do be faga. Fagali ma bo, n kokili
 tinena n bolo gansan.

Bala Samake
 ka bo jitumu jalakoro

Cew be girin, ko wari !
 Musow be pan ka puruti, ko wari !
 Denw be kasi, ko wari !
 Faantan ko wari, Faama ko wari
 Su wari ! tile wari !
 An te sigi, an te jo, an te d
 Cu-cu-cu ! wari, wari, wari !
 Ee ! n balimaw, ne siranna wari ne !
 Wari ye dubaw ci,
 Wari ye sinji fara,
 Wari ye furu, dumanw sa,
 Wari ye kanu boroto,
 Wari ye teriya yoboyaba,
 Wari ye hadamadenya tins.
 Mun ye wari ko goya n ye ?
 Janfa juguw be siri, wari nefe,
 neji be bo, wari nefe,
 Joli be bo, wari nefe,
 Mogow yere be sa, wari nefe.
 Ko jugu fara ko numan kan, an ko wari de b'a penabo.
 Maanumanden te tun, fo warinumanen.
 Horonya te laje tun, fo jufakonofen
 Ni wari b'i kun don min, i ka ni, i donbaga ka ca !
 N'a t'i kun don min, i man ni, donbaga t'i la.
 Hun ! n balimaw an te sabali doni !
 Wari diya o diya, a te hadamadenya bo abada !

Cekoro Sangare

Kabini surofen nana,
 Jamana ferekela an bolo !
 Kabini surofen nana,
 sariyaw binna.
 Kabini surofen nana,
 segen kera fu ye.
 Ka jotigi jalaki, ka jalakitigi jo,
 surofen de b'o ke
 Ni min finnen don,
 surofen b'i je, walawala !
 Ni min jalen don,
 surofen b'i fin, monimoni !
 Ni da min tugulen don,
 surofen b'o yele fuwaa !
 Surofenko kera laada y'an bolo.
 Dogoli t'a la tun, maloya t'a la tun
 A be mine kinin, a be mine numan,
 new bosolen pena, wa here be si,
 here be tilen.
 Nka, barika te surofen na de !
 Surofen be don min ne, a t'o duguje ne.
 Surofen te mogo nafa.
 Ce, ni min ko a b'a mine i fe,
 n teri, i ban !
 I dunto don.
 Ce, ni min ko a b'a d'i ma,
 n teri, i ban !
 I coronto don.

Cekoro Sangare

Gundo ani sutura,
 Segen ani wuju
 Cesiri ni timin ndiy ,
 Du kalamenen n'a lahinsbaga,
 Denw nonibaga n'u ladonbaga,
 Jon ko muso te fen ye ?
 Cebakoro masiri,
 Fanga kunnabiri,
 Sogoma dolo,
 Sanu negeni,
 Bankoma ni sonkoma.
 Jon ko musoya ye mone ye ?

Cekoro Sangare

KALANSEN KURA

Nin ye kumaba ye,
 Nin ye koba ye,
 A be mun ni mun fo ?
 Waati do temena, a ma meen,
 Kalandenw tun te fosi ke ni kalanje te,
 Kalandenw tun te fosi don ni kalanje te,
 Kalandenw tun te fosi dege ni kalanje te.
 Bi-bi in na,
 Kalandenw be forobaara kalan,
 Kalandenw be nakobaara kalan,
 Kalandenw be jirituru kalan,
 Kalandenw be baganmara kalan,
 kalandenw be monni kalan,
 Kalanje doron te ye tugun.
 Faso ye hakili nyuman min soro,
 N'o ye kalansen kuraw waleyali ye,
 Jama, denfaw, denbow,
 Nin ye hakili nyuman ye,
 Nin be jamana ka pataa sabati.

Abdulayi Zumana Jara
 Lakolikaramogo
 Sikaso - Babenba